

СТИСЛИЙ ОГЛЯД

Моніторингового звіту громадських організацій щодо виконання в 2010–2013 роках національних планів заходів із впровадження Закону України «Про Загальнодержавну програму "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини" на період до 2016

У моніторингу взяли участь українські громадські організації, які мають досвід в сфері захисту прав дитини, протидії насильству в сім'ї, дискримінації, торгівлі людьми, ВІЛ та СНІДу: Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна», Представництво благодійної організації "Надія і житло для дітей" в Україні, Громадська організація "ІПЦ"ВІСЬ", Всеукраїнська благодійна організація «Всеукраїнська мережа ЛЖВ», Міжнародна громадська організація «Школа Рівних Можливостей», Громадська організація «А-Веста», Міжнародна організація ЕКПАТ, Всеукраїнська мережа проти комерційної сексуальної експлуатації дітей. Моніторинг здійснено у період із жовтня 2013 року до березня 2014 року.

Авторський колектив: Бега А. (підрозділ 4.1., 4.2., 4.3), Бочкор Н.П. (підрозділ 1.1), Гуд Д.Ю. (підрозділ 4.5), Дубіна С.А. (підрозділ 4.5) Дудіна О. (розділ 1.2.), Євсюкова М.В. (підрозділ 4.8,6), Ковальчук Л.Г. (розділ 5, Фінансове забезпечення програми, Моніторинг, оцінка та результати виконання програми, Загальні рекомендації), Конченкова І.Є. (підрозділ 4.4., розділ 6), Левченко К.Б. (підрозділ 4.7, розділ 7), Легенька М.М. (підрозділ 1.3), Мудрік В.В. (розділ 2, 3, підрозділ 4.6), Полулях Л.А. (підрозділ 1.4), Семікоп Т.Є. (розділ 6), Швед О.В. (підрозділ 1.1, 1.2, 4.7).

© Колектив авторів, 2014

© Міжнародний жіночий правозахисний центр «Ла Страда-Україна», 2014

За фінансової підтримки Дитячого фонду ООН в Україні (ЮНІСЕФ)

у рамках продовження проекту з гармонізації українського законодавства відповідно до положень Факультативного протоколу до Конвенції ООН про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції та дитячої порнографії

Загальний огляд

Основна мета проведеної роботи – аналіз виконання Національних планів дій (НПД) у 2010–2013 рр., прийнятих відповідно до Закону України «Про Загальнодержавну програму "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини" на період до 2016 року з метою розроблення рекомендацій щодо вдосконалення державної політики із захисту прав дітей в Україні.

Для проведення моніторингу були використані: зведена таблиця співвідношення завдань Державної програми та щорічних заходів Кабінету Міністрів України (далі - КМУ) на їх виконання; щорічні державні доповіді; розділи про права дитини у щорічних доповідях про права людини, підготовлені правозахисними організаціями; доповіді Уповноважено Верховної Ради з прав людини, Уповноваженого Президента України з прав дитини; інформація в ЗМІ; інформація з Національної дитячої «гарячої лінії»; власні спостереження.

У моніторингу представлені: аналіз впровадження національних планів заходів згідно із Загальнодержавною програмою, Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини, визначено успіхи та труднощі, наведено життєві приклади та досвід громадських організацій у сфері захисту прав дитини.

Наприкінці кожного розділу містяться рекомендації. В узагальненому вигляді вони також представлені в кінці тексту.

Точки зору, представлені в цій колективній праці, можуть не збігатися з поглядами або позицією окремих членів робочої групи в частині аналітичних оцінок та суджень.

Повний текст Моніторингового звіту знаходиться за посиланням: http://lastrada.org.ua/ucp_mod_library_showcategory_34.html

Загальні висновки та проблемні питання.

Починаючи з 2010 року приймалися щорічні плани дій. Водночас, аналіз показав, що сам процес складання щорічних планів відбувався неефективно. Так, значна частина важливих завдань які були виконані не увійшла до Планів¹. Такий стан пов'язаний як із недостатньою координацією діяльності різних органів центральної виконавчої влади між собою, їх недостатньою увагою до формування заходів програми, певним формалізмом, так і відсутністю стратегічного планування.

Кошти на фінансове забезпечення НПД виділяються з державного та місцевого бюджетів, інших джерел, переважно з донорських проектів та програм, що спрямовані на захист прав дитини. Обсяги фінансування заходів визначаються у регіональних планах заходів з виконання НПД, що затверджуються Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, Київською та Севастопольською міськими держадміністраціями. На 2012 р. з Державного бюджету на виконання НПД було виділено *328 111,3 тис. грн*, на 2013 р. – *270 119,4 тис. грн*. Інформації про використання коштів за цей період немає. 1.11. 2012 р. був підпи-

¹ Така ситуація стосується розділів «Міжнародне співробітництво», «Лівідація торгівлі дітьми» та інших.

саний План заходів Програми діяльності ЮНІСЕФ в Україні на 2012-2016 р., розробленої ЮНІСЕФ спільно з Урядом України і національними партнерами. Її бюджет на п'ять років складає понад 20 млн. доларів США. Аналіз також засвідчує значну непропорційність виділення коштів на заходи НПД. Так, наприклад, майже 98,2 % коштів Державного бюджету на 2011 р. виділено на потреби охорони здоров'я дітей. Виділених коштів з Державного бюджету недостатньо для повноцінної діяльності і успішного виконання поставлених завдань. Велика кількість запланованих заходів залишається без фінансування.

Комітет ООН з прав дитини в Заключних зауваженнях від 2011 р.² закликає Україну забезпечувати ефективне виконання НПД зокрема:

- Забезпечити достатнє асигнування для щорічних Загальнодержавних програм з виконання НПД та забезпечити його фінансування окремою статтею у Законі України "Про Державний бюджет" на кожний рік;
- Забезпечити ефективний моніторинг виконання НПД щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини, у тому числі – забезпечуючи координацію заходів Міжвідомчою комісією з охорони дитинства.

Говорячи про напрям моніторингу, слід відзначити, що він здійснюється переважно у форматі звітування. В представлених звітах недостатньо аналізу та порівняння отриманих результатів діяльності із запланованими. Трапляється також дописування звітної інформації, яка мало пов'язана із завданнями і видами діяльності НПД. Державні доповіді про становище дітей в Україні підготовлено за підсумками 2010 р.³ та за підсумками 2011 р.⁴ і оприлюднено на офіційному веб-сайті Міністерства соціальної політики (далі - МСП). Доповідей за підсумками 2012 і 2013 рр. у вільному доступі не знайдено. За 2011 та 2012 рр. підготовлено державні звіти про виконання НПД.

Стислий огляд розділів НПД та рекомендації

Розділ 1. Охорона здоров'я та формування здорового способу життя

Метою роботи з охорони здоров'я є створення умов для народження здорової дитини, збереження здоров'я кожної дитини протягом усього періоду дитинства, забезпечення доступу до високоякісних медичних послуг.

На виконання завдання НПД із забезпечення рівного доступу всіх жінок незалежно від місця проживання та соціального статусу до високоякісних медичних послуг, що надаються вагітним, створення умов для безпечних пологів не передбачно жодних заходів. Державні звіти про виконання НПД у 2011 та 2012 р. також не містять інформації про реалізацію цього завдання Держпрограми.

² http://www.unicef.org/ukraine/UN_CRC_ConcludingObservations_Ukr.pdf

³ Режим доступу – http://www.mlsp.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=138142

⁴ Режим доступу – <http://www.mlsp.kmu.gov.ua/document/149296/2011.pdf>

Заходи із *створення безпечного та сприятливого середовища для розвитку дитини, збереження її здоров'я та життя* були включені до Планів у 2010-2013 рр. Однак, зазначені заходи мало корелюються із тими задачами, які були поставлені для виконання зазначеного завдання у НПД. Громадські організації зазначають⁵, що в Україні ВІЛ-статус матері є протипоказанням для грудного вигодовування, водночас існують проблеми із забезпеченням дітей зазначеної категорії заміниками грудного молока, а в медичних закладах постійно порушуються права ВІЛ-позитивних дітей.

У програмі не згадується проблема імунізації дітей, хоча вона набуває все гострішого розголосу: батьки не усвідомлюють важливість щеплення та відмовляються щепити дітей. Водночас необхідних вакцин в Україні нерідко немає по півроку. Без щеплень дітей не беруть у дошкільні заклади, що створює ще один вид корупції – батьки купують довідку про щеплення. Кожен запис про щеплення коштує 50-150 грн.

Підвищення якості та розширення обсягу медичних послуг, що надаються неповнолітнім дітям, зокрема зниження смертності неповнолітніх на 10 відсотків. У 2011 р. в усіх лікувально-профілактичних закладах регіонів були запроваджені клінічні протоколи медичної допомоги дітям з такими захворюваннями як бронхіальна астма, пневмонія, хронічний гастрит та ін., а також діти з інвалідністю, хворі на цукровий діабет та онкогематологічні захворювання з регіонів. Водночас, не були профінансовані заплановані заходи з оснащення дитячих лікарень сучасним медичним обладнанням для забезпечення своєчасної ранньої діагностики та проведення оперативного лікування дітей із багатьма захворюваннями.

Поряд з цим, громадські організації зазначають⁶, що основними проблемами у сфері охорони здоров'я дітей залишаються відсутність належного обстеження та надання об'єктивного діагнозу дитині; значні недоліки щодо матеріально-технічного забезпечення лікувальних закладів;⁷ низький рівень допомоги дітям з інвалідністю тощо. У 2012 р. залишаються невирішеними проблеми обмеженого доступу дітей у сільській місцевості до послуг охорони здоров'я, недостатність коштів для оплати медичних послуг (за відсутністю або складністю отримання безкоштовних послуг).

Здійснення заходів, спрямованих на запобігання *дитячій інвалідності та поліпшення стану надання медичної допомоги дітям-інвалідам*, зокрема зниження до 2010 р. рівня смертності від вроджених вад розвитку дітей віком до одного року на 10% та дітей віком до 18 років – на 10%. За даними державних звітів, у 2011 р. профілактичними оглядами було охоплено близько 98% дітей, у 2012 р. – близько 97,5% дітей.

Державні установи звітують про систематичне проведення семінарів, тренінгів для лікарів та середнього медичного персоналу з питань медико-соціальної допомоги дітям та молоді у центрах „Клініка, дружня до молоді” з метою поширення досвіду роботи зазначе-

⁵ Щорічні доповіді про права людини. Права людини в Україні 2009 – 2010. Доповіді правозахисних організацій

⁶ Щорічні доповіді про права людини. Права людини в Україні 2009 – 2010. Доповіді правозахисних організацій

⁷ <http://www.president.gov.ua/news/29367.html>

них центрів. Проте даних щодо кількості таких заходів, змісту занять та кількості навчених фахівців немає.

Видатки Держбюджету 2012 р. не відповідають реальним потребам забезпечення дітей з інвалідністю та тяжкохворих дітей ліками, медичними препаратами, реабілітаційними послугами, імунопрофілактикою тощо. Недостатнє матеріальне забезпечення, відсутність трансплантаційних методів лікування, реабілітації, спеціальної паліативної допомоги доповнюється порушенням права дітей на батьківську турботу в лікувальному закладі. Батькам заборонено перебувати в стаціонарі разом з дитиною, вік якої більше 6 років. Кожна 5-та дитина в Україні потребує в тій чи іншій мірі допомоги спеціаліста-психіатра, однак і досі відсутня державна програма щодо надання такої допомоги. 70% препаратів, що закуповуються за бюджетні кошти, застосовуються в педіатрії та реалізуються через аптечну мережу, не мають доказової бази.

Здійснення реорганізації системи охорони здоров'я дітей і матерів, надаючи пріоритет розвитку мережі закладів первинної безкоштовної медико-санітарної допомоги, та вдосконалення системи спеціалізованої медичної допомоги відповідно до міжнародних стандартів. Для реалізації зазначеного завдання у 2010 р. КМУ було заплановані заходи, спрямовані на покращення профілактичної роботи та закупівлю медичного обладнання закладів охорони здоров'я. Однак, наявні звіти не визначають інформації про їх виконання. Разом з тим, виконання окремих завдань (створення центрів «Клініка, дружня до молоді» та профілактика йододефіциту серед дітей) були включені до Планів у 2011 та 2012 рр. на виконання інших завдань НПД.

Крім того, за даними громадських організацій⁸, чинне законодавство не забезпечує реалізації норм Конституції України в частині належного фінансування та створення умов для безоплатного і належного медичного обслуговування. Наслідки очевидні: стан здоров'я дітей 0–14 років включно залишається незадовільним; зростає рівень розповсюдження венеричних захворювань та шкідливих для здоров'я звичок серед молоді; поверховими залишаються знання молоді щодо проблем ВІЛ.

На виконання завдання із забезпечення заходів, спрямованих на лікування дитячих патологій, які на сьогодні не лікуються в Україні, визначення дієвого механізму відповідного лікування дітей у медичних закладах інших країн КМУ не було передбачено заходів та фінансування.

Рекомендації:

1. Розробити та включити до Плану КМУ заходи, спрямовані на лікування дитячих патологій, які на сьогодні не лікуються в Україні, визначити дієвий механізм відповідного лікування дітей у медичних закладах інших країн.
2. Розробити та включити до Плану КМУ заходи на виконання завдання із забезпечення рівного доступу всіх жінок незалежно від місця проживання та соціального статусу до

⁸ Щорічні доповіді про права людини . Права людини в Україні 2012. Доповіді правозахисних організацій

високоякісних медичних послуг, що надаються вагітним, створення умов для безпечних пологів.

Своєчасно та безперервно забезпечити дітей необхідним медичним обслуговуванням та препаратами для лікування та профілактики різних хвороб.

Протидія ВІЛ/СНІДу, туберкульозу та наркоманії. Серед держав Європейського регіону Україна посідає друге місце після Російської Федерації за рівнем захворюваності на туберкульоз. Стрімко збільшується захворюваність на мультирезистентну форму туберкульозу. Туберкульоз є другою за значимістю причиною смерті від інфекційних хвороб, поступаючись лише ВІЛ-інфекції/СНІДу.

При ситуації, коли інфікування на ВІЛ та туберкульоз збільшується, заходи з профілактики та лікування передбачаються державою, крім даної Програми, ще в 2-х Загальнодержавних програмах:

1) Загальнодержавна цільова соціальна програма протидії захворюванню на туберкульоз на 2012 — 2016 рр. *(затверджена Законом України 16 жовтня 2012 р. № 5451-VI)*;

2) Загальнодержавна програма забезпечення профілактики ВІЛ-інфекції, лікування, догляду та підтримки ВІЛ-інфікованих і хворих на СНІД на 2009 -2013 роки *(затверджена Законом України від 19 лютого 2009 р. № 1026-VI)*⁹.

Невідома кількість ВІЛ-інфікованих дітей віком від 14 до 18 років, так як відповідна статистика не ведеться.

На рівні декларування *правове забезпечення доступу до соціальних послуг неповнолітніх та молоді* виглядає практично ідеальним. Однак, законодавство не визначає реальних механізмів доступу підлітків груп ризику (далі - ПРГ) до медико-соціальних послуг. По-перше, не вказано, як саме вони можуть дізнатися про існуючі соціальні послуги; по-друге – як зробити наявні послуги прийнятними для підлітків; по-третє – політика протидії епідемії ВІЛ-інфікування більшою мірою орієнтована на роботу з тими, хто вже потрапив до груп ризику, теж не приділяється достатньо уваги попередженню «входження» до груп ризику та підтримці «виходу» з груп ризику (ресоціалізації, повернення у суспільство).

Безпосередня реалізація державної політики у сфері соціальної підтримки дітей та підлітків, а також профілактики ВІЛ серед ПРГ здійснюється на рівні окремих організацій, які працюють з визначеними групами. ПРГ не є пріоритетною групою у боротьбі з ВІЛ/СНІД; основними бар'єрами для впровадження ВІЛ-профілактичних послуг є відсутність фахівців, які пройшли спеціальне навчання та мають відповідні правові знання; надавані соціально-економічні послуги задовольняють потреби ПРГ в харчуванні та одязі,

⁹ Звіт тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України з питань розслідування фактів порушення законодавства України при здійсненні державних закупівель, <http://tetianadonets.com/zvit-timchasovoyi-slidchoyi-komisiyi-verhovnoyi-radi-ukrayini-z-pitan-rozsliduvannya-faktiv-porushen-zakonodavstva-pri-zdiysnenni-derzhavnih-zakupivel-neefektivnogo-vikoristannya-derzhavnih-koshtiv/?lang=ru>

проте інші важливі проблеми (житлові, освітні, підготовка до працевлаштування тощо) внаслідок браку фінансування та відсутності законодавчої бази не вирішуються¹⁰.

Рекомендації:

1. Підвищити проінформованість дітей та молоді, особливо з групи ризику про можливість безкоштовної медичної, соціальної допомоги.
2. Поширити діяльність громадських/сервісних організацій на роботу з дітьми та молоддю.
3. Проводити навчання фахівців, які працюють із дітьми та молоддю щодо проблеми ВІЛ для забезпечення профілактичної роботи, ідентифікації та перенаправлення осіб, які потребують допомоги до компетентних органів.

Оздоровлення та відпочинок. Основним завданням є *збереження, розвиток та ефективне використання мережі відповідних дитячих оздоровчих закладів*. Основні засади державної політики у сфері оздоровлення та відпочинку дітей визначає ЗУ «Про оздоровлення та відпочинок дітей». Відповідно до Державної цільової соціальної програми оздоровлення та відпочинку дітей і розвитку мережі дитячих закладів оздоровлення та відпочинку на період до 2017 р. визначаються основні проблеми, на розв'язання яких спрямована Програма.

Як свідчать результати аналізу, проведення державної атестації дитячих закладів оздоровлення та відпочинку, незадовільний стан їх матеріально-технічної бази призводить до того, що більшість з них не відповідають сучасним вимогам і не можуть надати дітям високоякісні послуги з оздоровлення, що спричиняє припинення функціонування таких закладів.

Сьогодні практично не здійснюється будівництво дитячих закладів оздоровлення та відпочинку і відновлення функціонування закладів, що тривалий час не працюють. Водночас відсутні дитячі заклади оздоровлення та відпочинку для дітей віком від чотирьох до шести років та дітей, які не здатні до самообслуговування, у супроводі батьків або інших законних представників, а також для дітей, які потребують особливих умов для оздоровлення.

Витрати на одну дитину складала трохи більше, ніж 640 гривень на рік. Існує негативна динаміка щодо зменшення кількості стаціонарних дитячих оздоровчих закладів і неналежного їх використання.

Враховуючи вище викладене, а також те, що в 2012 р. оздоровлено та організовано відпочинок більш як 2,8 мільйона дітей, що становить 68,9 % загальної кількості дітей шкільного віку в Україні, можна говорити про виконання завдань Програми. Але, разом з

¹⁰ Підлітки груп ризику в Україні: виклики та час дій. Уразливість до ВІЛ-інфікування та необхідність посилення відповіді. Український інститут соціальних досліджень та ЮНІСЕФ // http://www.unaids.org.ua/files/20120317165824720861B_Adv_rep_Internet.pdf

тим, необхідно зазначити, що велика кількість дітей оздоровлювалася в пришкільних таборах.

Рекомендація:

Запровадити механізм державної підтримки та економічного стимулювання діяльності дитячих закладів оздоровлення та відпочинку шляхом встановлення пільг із землекористування, оплати житлово-комунальних послуг, сплати податків і зборів, оформлення правовстановлюючих документів на земельні ділянки.

Фізичне виховання. З аналізу цього напрямку вбачається, що він складається лише з одного завдання *«створення до 2010 року умов для оздоровчої рухової активності дітей в обсязі не менш як 5–6 годин на тиждень»*, яке мало бути виконано вже в перший рік його впровадження з нульовим бюджетом. Загальною ж метою у цьому напрямі є створення належних умов для забезпечення і зміцнення фізичного здоров'я дітей, формування здорового способу життя. У жодному з Планів протягом 2010–2013 рр. не заплановано заходів, спрямованих на виконання цієї програмної задачі. *Це найкоротший і абсолютно нульовий за бюджетними витратами підрозділ. Окрім цього, дане завдання є занадто загальним, та не враховує потреби й можливості дітей займатися спортом відповідно до їх віку.*

Рекомендація:

Враховуючи, що фізичний розвиток пов'язаний із здоров'ям дитини, в майбутньому є пропозиція включення цього питання до підрозділу «Охорона здоров'я дитини».

Розділ 2 Освіта

Метою розділу є створення рівних умов для доступу кожної дитини до високоякісної освіти (дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної і вищої) для забезпечення розвитку особистості, суспільства і держави.

На виконання завдання щодо *збільшення кількості дітей, які відвідують навчальні заклади*, за чотири роки не передбачено заходів та державного фінансування. Інформація щодо впровадження моніторингу та узагальнена інформація щодо технічного оснащення загальноосвітніх шкіл в державних звітах та загальному доступі відсутня.

Важливим завданням плану є *забезпечення до 2010 р. дітей-інвалідів послугами навчальних закладів незалежно від стану здоров'я таких дітей та їх місця проживання та виховання*, оскільки чисельність дітей з інвалідністю станом на 1 січня 2013 р. сягнула показника в 167 059 осіб або 2,0 % від усього дитячого населення. Показник інвалідності на 10 000 дітей за останні 3 роки зріс на 4,0 %.¹¹

В 2010 р. Міністерством освіти і науки України розроблено наказ щодо запровадження в загальноосвітніх навчальних закладах системи інклюзивного навчання дітей з

¹¹ <http://mlsp.kmu.gov.ua/document/156474/st.doc>

інвалідністю¹². Інформація про виконання наказу в державному звіті відсутня. В 2011 р. заходів не передбачено. В 2012 р. заплановано розроблення критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими потребами в умовах інклюзивного навчання, відповідно розроблено низку листів та методичних рекомендацій. Для дітей з особливими потребами працюють близько 2 тисяч дошкільних навчальних закладів компенсуючого (санаторні, спеціальні) та комбінованого типу, де разом із здобуттям дошкільної освіти діти отримують корекційно-реабілітаційну допомогу. Однак, слід зауважити, що у сільській місцевості охоплення дітей з інвалідністю дошкільною освітою знаходиться не на належному рівні через майже повну відсутність дошкільних груп спеціального призначення (компенсуючого типу)¹³. Лише 11% шкіл України частково пристосовані для навчання школярів з особливими потребами. Ще менше навчальних приміщень відповідають нормам безпеки і вільного пересування: це пандуси, ліфти, спеціальні гігієнічні кімнати, відповідні двері, меблі, освітлення.¹⁴

Пункт НПД стосовно запровадження в загальноосвітніх навчальних закладах системи інклюзивного навчання дітей з інвалідністю фінансується державою не повною мірою,¹⁵ але певні позитивні зрушення є за рахунок донорського фінансування.

Проблемою є скорочення чисельності населення дітей шкільного віку, що призводить до зменшення кількості освітніх закладів, особливо у сільській місцевості, а також ускладнює доступ до освіти тим дітям, які живуть у сільських регіонах, дітям ромської національності та дітям з інвалідністю. Відзначається зменшення кількості закладів дошкільної освіти, відтак лише 61% дошкільнят відвідують такі заклади. Також привертає увагу неадекватне фінансування освітньої сфери. Проблема полягає в тому, що велика кількість гуртків, особливо якісних, є платними, та вимагають суттєвої плати від батьків.

Загалом, в державних звітах увага зосереджена на позашкільній освіті, бракує інформації щодо дошкільної, середньої, професійно-технічної освіти. В державних планах заходів мета зазначена як завдання.

Рекомендації:

1. Приділити увагу забезпеченню права дітей на освіту в сільській місцевості, дітей ромської національності, запровадити інклюзивну освіту.
2. Недопустити незаконне закриття закладів дошкільної та середньої освіти.
3. Здійснити окремий державний фінансовий моніторинг реальних витрат родини на забезпечення освітою однієї дитини для формування розуміння реальної ситуації та адекватних відповідей у політиці.

¹² <http://mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/362->

¹³ <http://mlsp.kmu.gov.ua/document/156474/st.doc>

Дослідження стану інклюзивної освіти в Україні, стор.21і

¹⁴ <http://timo.com.ua/node/10040>

Дослідження стану інклюзивної освіти в Україні було проведено у період з червня 2011 року по січень 2012 року ГО «Європейська дослідницька асоціація» (ERA) у співпраці з дослідницькою компанією InMind, ГО «Демократичні ініціативи молоді» та ГО «Аліса» за фінансової підтримки фонду «Відродження ? стор./15. 20

¹⁵ <http://timo.com.ua/node/10040>

Розділ 3. Культурний і духовний розвиток дитини.

Метою реалізації завдань цього розділу є розвиток творчого потенціалу дітей, організація їх естетичного та патріотичного виховання. Ситуація в регіонах щодо *розвитку позашкільної освіти* є різною. На початок 2013 р. питома вага дітей, охоплених позашкільною освітою, варіювала від 28,1% у Закарпатській до 92,7% у Київській областях. Такий стан справ обумовлений, насамперед, недоліками системи фінансування позашкільних навчальних закладів. Відповідно до Бюджетного кодексу України, видатки на утримання позашкільних навчальних закладів здійснюються за рахунок частини доходів місцевих бюджетів, які не враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів.

На сьогодні відсутня єдина державна статистика про мережу закладів позашкільної освіти, про дітей, які охоплені позашкільною освітою. Немає також і інформації про те, скільки дітей отримують послуги з позашкільної освіти поза межами позашкільних навчальних закладах у фізичних осіб-підприємців.

Загалом, увага держави зосереджена лише на культурних заходах для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Загальне коло дітей такими заходами не охоплено. Соціальні ініціативи Президента не знайшли практичного відображення. Заборона розміщення реклами у продукції шкільного призначення не знайшла відображення ані в планах, ані в звітах.

Рекомендації:

1. Затвердити стандарти надання послуг із позашкільної освіти та проведення моніторингу їх виконання.
2. Запланувати конкретні заходи щодо оновлення бібліотечного фонду дитячої та юнацької літератури і періодичних видань для дітей та підлітків у бібліотеках України.
3. Розробити та запроваджувати систему стимулювання «соціальних рекламодавців» для розміщення соціальної реклами в шкільних посібниках, зошитах та підручниках.

Розділ 4. Захист прав дітей різних категорій.

Підрозділи 4.1.–4.3. присвячені питанням соціального забезпечення і підтримки сімей з дітьми, утвердження в суспільстві сімейних цінностей, запобігання соціальному сирітству та соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, створення умов для реалізації права кожної дитини на виховання у сім'ї.

Протягом 2009-2012 рр. із 16 завдань НПД лише 8 знайшли своє відображення у щорічних планах заходів. Для решти 8 завдань жодних заходів не передбачено. Завдання, є декларативними, не базуються на ретельному аналізі ситуації та не сфокусовані на вирішенні найбільш пріоритетних проблем у системі захисту дітей. У той час як завдання НПД намагаються охопити всі сфери захисту прав дитини, щорічні Плани на виконання цих завдань носять фрагментарний характер, що унеможлиблює виконання поставлених завдань, а для половини завдань заходи взагалі відсутні.

Чіткого бачення щодо реформи системи захисту дітей та підтримки сімей з дітьми на сьогодні немає, розуміння щодо майбутнього формату системи інтернатних закладів також

відсутнє. З огляду на складність та комплексність поставлених завдань, на виконання НПД КМУ має розробити багаторічну державну програма, яка би базувалась на ретельному аналізі ситуації та спрямовувалась на досягнення стратегічних пріоритетів у реформуванні системи захисту дітей.

Потребує перегляду *підхід до планування соціальних послуг сім'ям та дітям на основі оцінки потреб*, з метою приведення змісту та обсягів таких послуг у відповідність до існуючих потреб сімей та дітей. Значного покращення вимагає кадровий потенціал соціальних служб для дітей та сімей, існує потреба у запровадженні нових технологій та підходів до роботи з соціального обслуговування.

Надання державної *фінансової допомоги малозабезпеченим сім'ям* має бути узгоджене та скоординоване з наданням соціальних послуг таким сім'ям, з тим щоб зусилля дійсно допомагали долати складні життєві обставини.

Інституційний догляд залишається найбільш поширеною формою догляду за дітьми. Розвиток сімейних форм виховання поки не замінює, а швидше доповнює систему інституційного догляду. Спроби реформування закладів не спрямовані на деінституціалізацію, а лише реагують на об'єктивні демографічні зміни у суспільстві щодо зменшення кількості дітей. Тому існує потреба перегляду державної політики, зокрема програми реформування системи закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Послуги за місцем проживання залишаються вкрай обмеженими, розподіленими між багатьма надавачами без належної взаємодії, та не спрямовані на подолання проблем сім'ї у цілому. Зокрема обмеженість послуг з інклюзивної освіти робить перебування в інтернаті єдиною можливістю здобути освіту для дітей з особливими потребами. Необхідно здійснити переорієнтацію послуг на потреби сім'ї та реалізацію права дітей зростати в сім'ї та отримувати послуги в громаді.

Рекомендації:

1. Провести аудит системи захисту дітей який включатиме, зокрема, аналіз причин та масштабів стаціонарного догляду дітей в інтернатних закладах, причин потрапляння дітей в такі заклади, оцінку потреб у соціальних послугах для дітей та сімей з дітьми в громадах.
2. На основі результатів аудиту та з урахуванням пілотних моделей надання соціальних послуг сім'ям та дітям, апробованих у Макарівському районі Київської області та Дніпропетровському районі Дніпропетровської області розробити нову державну цільову програму (або внести зміни до НПД), в якій передбачити:
 1. Закриття / трансформацію інтернатних закладів, шляхом повернення дітей в сім'ї або влаштування у сімейні форми виховання
 2. Створення сімейно-орієнтованих послуг для дітей і сімей в громадах, асортимент та обсяг яких має відповідати потребам громади.
 3. Підготовку фахівців для надання якісних соціальних послуг дітям та сім'ям, у відповідності до нової моделі надання послуг.

4. Створення можливостей для фінансування з державного бюджету новостворених соціальних послуг для дітей та сімей в громаді, сімейних форм виховання, зокрема шляхом перенаправлення на ці потреби ресурсів, що звільняться після закриття інтернатних закладів.
3. Залучити до зазначеної роботи широке коло профільних громадських організацій.

Захист дітей-інвалідів. Інформація про виконання заходів, запланованих на 2010 р. Відсутня. На 2011 та 2013 рр. заходів не заплановано.

На 2012 р. заплановано *забезпечення дітей-інвалідів реабілітаційними послугами в реабілітаційних установах для дітей-інвалідів* із фінансуванням з місцевих бюджетів. Відповідно до державного звіту, в Запорізькій області функціонує КУ «Запорізький обласний центр соціальної реабілітації дітей-інвалідів», де мають змогу проходити реабілітацію діти з інвалідністю віком від 2 до 18 років як стаціонарно так і амбулаторно. Відповідно до індивідуальної програми реабілітації у 2012 р. реабілітацію пройшли 159 дітей з інвалідністю. За інформацією Івано-Франківської області, в регіоні створено 7 центрів соціальної реабілітації для дітей з інвалідністю.

З 2011 р. завдання щодо реалізації державної політики у сфері соціального захисту людей, зокрема дітей з інвалідністю покладено на Державну службу з питань інвалідів та ветеранів України¹⁶. 1 серпня 2012 р. урядом затверджено Державну цільову програму «Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів» на період до 2020 року¹⁷.

Проблеми, пов'язані з реалізацією державної політики щодо дітей з інвалідністю, обумовлюються місцем проживання, оскільки розташування спеціальних закладів та проведення відповідних заходів переважно сконцентровано у великих містах та обласних і районних центрах. Крім того, для батьків дітей з інвалідністю – мешканців сільської місцевості, які мають нижчий рівень доходів порівняно з мешканцями міст, відповідні витрати часто є обтяжливими.

Рекомендації:

1. Розробити та впроваджувати механізм запобігання інституціоналізації дітей з особливими потребами шляхом надання підтримки сім'ям, зокрема послуг щодо раннього втручання
2. Запровадити систему моніторингу інституційних закладів задля захисту прав дітей, які перебувають в таких закладах.
3. Забезпечити належне фінансування та інформування населення щодо впровадження інклюзивного навчання

¹⁶ <http://dsiv.gov.ua/default.aspx>

¹⁷ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/706-2012-%D0%BF/page>

Захист дітей-біженців, дітей, які перебувають на території України без законних представників, та дітей без громадянства. Протягом 2009-2013 рр. усі із завдань цього підрозділу знайшли відображення у щорічних Планах. Але при цьому завдання підрозділу не базуються на аналізі ситуації та визначенні пріоритетів політики щодо становища та потреб дітей, які є шукачами притулку без супроводу дорослих, та дітей з родин біженців. Тому вони не є пріоритетними та послідовними. Відповідно, виконання запланованих заходів не може призвести до реалізації поставлених у НПД завдань.

Здобутками реалізації НПД можна вважати розробку та прийняття інструкції про взаємодію органів виконавчої влади в роботі з дітьми, розлученими із сім'єю, які не є громадянами України і звернулися до компетентних органів із заявою про визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, завдяки якій зазначена категорія дітей почала потрапляти в Притулки для дітей служби у справах дітей. Варто відзначити розробку та розповсюдження методичних рекомендацій щодо розшуку батьків та інших законних представників дітей, які розлучені із сім'єю, а також методичних рекомендацій щодо порядку поселення дітей зазначених вище категорій.

Рекомендації:

1. Створити спеціалізований центр для розміщення дітей-біженців та шукачів притулку, розлучених із сім'єю через розробку та прийняття положення про такий центр, а також виділення належного бюджетного фінансування.
2. Розробити процедуру набуття дітьми-біженцями та шукачками притулку, які розлучені із сім'єю, статусу дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, через прийняття змін до законодавства.
3. Передбачити на законодавчому рівні та з належним фінансуванням систему мовних курсів для дітей-біженців шукачів притулку, розробити механізм визначення рівня знань таких дітей для забезпечення безперешкодного доступу до системи освіти, в тому числі до індивідуальних програм навчання.
4. Внести зміни до законодавства для забезпечення безперешкодної реєстрації народження всіх дітей в незалежності від міграційного статусу їх батьків, так само як і для забезпечення безперешкодної реєстрації змін в актовий запис про народження щодо відомостей про батьків.
5. Розробити порядок воз'єднання дітей, розлучених із сім'ями, зі своїми батьками в разі успішного їх розшуку. При цьому зробити наголос на принципі забезпечення найкращих інтересів дитини (повинні бути прописані функції держави щодо виявлення та оцінки умов, в які повертається або направляється дитина, а також фінансові зобов'язання держави).

Боротьба з використанням дитячої праці. Заходи заплановано тільки на 2010-2012 рр. На 2013 р. жодних заходів щодо боротьби з використанням дитячої праці не заплановано. Загальне фінансування складає 63,36 тис. грн., які виділено в 2010 р. для розроблення критеріїв та проведення моніторингу використання дитячої праці на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності. В державному звіті відсутня інформація щодо інформування населення; надання допомоги постраждалим дітям; забезпечення до 2010 р. мож-

ливість доступу до безперервної освіти не менш як 70 % дітей, які працюють. Серед основних зауважень можна виділити те, що виконання завдань передбачено лише через проведення перевірок підприємств різних форм власності. Інформація щодо використання дитячої праці у сфері неформальної та тіньової економіки відсутня, державний моніторинг в цій сфері відсутній. Також в державному звіті надано великий обсяг інформації, яка не відноситься до проблеми. Жодних заходів на надання допомоги дітям, які постраждали від експлуатації праці, не заплановано та не виконано.

Рекомендації:

1. Провести моніторинг використання дитячої праці в тіньових та неформальних секторах економіки, домашньому господарстві. Запровадити відповідну державну статистику.
2. Розробити та запровадити систему надання допомоги дітям, які постраждали від експлуатації праці.

Ліквідація торгівлі дітьми, сексуальної експлуатації, інших форм жорстокого поводження з ними. Завдання підрозділу за обсягом є меншими, аніж поставлена мета. Таку практику формування щорічних планів складно пояснити, тим більше, що в 2011-2012 рр. була здійснена чимала робота з формування національного законодавства щодо протидії торгівлі людьми та прийняття підзаконних нормативно-правових актів на його виконання, вимоги яких не взято до уваги.

На виконання завдання щодо *підвищення ефективності профілактичної та роз'яснювальної роботи, що проводиться серед батьків з метою запобігання жорсткому поводженню з дітьми* фінансування було заплановано лише на 2010 р. На 2011 р. заходів не заплановано. У 2012 р. заплановано профілактичне відвідування сімей з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах. Але, судячи із звітів, заходи виконуються фрагментарно, тільки в деяких містах та місцях. У 2013 р. запланована організація відвідування дітей, які перебувають на профілактичних обліках в органах внутрішніх справ, за місцем їх проживання, навчання, роботи з метою проведення заходів індивідуальної профілактики, а також виявлення та припинення фактів жорстокого поводження з дітьми. Звіт на даний момент відсутній.

На 2011, 2012, 2013 рр. заходів щодо *удосконалення процедур щодо виявлення дітей, які потерпіли від сексуальної експлуатації, інших форм жорстокого поводження з ними* не заплановано. Така неувага до проблеми не має ніякого виправдання.

Забезпечення функціонування системи захисту дітей від жорстокого поводження, проведення відповідної профілактичної роботи. На 2011 р. заплановано *проведення для працівників структурних підрозділів у справах сім'ї, молоді та спорту семінарів з питань жорстокого поводження з дітьми та запобігання насильству в сім'ї*. Завдання не виконано у зв'язку з ліквідацією Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді і передачею бюджетних призначень на зазначені цілі від МОНмолодьспорту Мінсоцполітики. Хоча

ліквідація відбулась тільки в листопаді 2011 р. і можливість проведення заходів була протягом року.¹⁸

Також передбачено надання інформаційної підтримки роботи телефонної «гарячої лінії» з питань запобігання насильству та захисту прав дітей. Інформаційна підтримка Міністерством освіти і науки, молоді та спорту надавалася телефонній «гарячій лінії», створеній Ла Страда Україна. Міністерством були підготовлені та розіслані на місця спеціальні інструктивні листи та розпорядження. Тематика Національної дитячої «гарячої лінії» неодноразово висвітлювалася на загальноукраїнських семінарах та нарадах. Подібна практика виявила свої позитивні результати і має бути продовжена в майбутньому. У 2013 р. на «гарячу лінію» надійшло 18 575 дзвінків.

Створення системи реабілітації та реінтеграції дітей, які потерпіли від торгівлі ними, сексуальної експлуатації, інших форм жорстокого поводження. На 4 роки не заплановано жодних заходів, відповідно не виділено жодних коштів. Фактично робота ведеться силами недержавних організацій. В статті 17 Закону України «Про протидію торгівлі людьми» законодавець пропонує для створення системи реабілітації та реінтеграції дітей використовувати наявну в країні інфраструктуру, що виглядало б слушним за умови запланованих дій для підготовки до роботи з реабілітації та реінтеграції зазначених категорій дітей працівників центрів.

Не дивлячись на те, що закон був прийнятий в 2011 р., ані на 2012, ані на 2013 рр. такі заходи заплановані не були. Таким чином, робота ведеться різними організаціями без координаційної участі держави.

Рекомендації:

1. Створити спеціалізовані центри соціально-психологічної реабілітації дітей, постраждалих від сексуального насильства та сексуальної експлуатації.
2. Розробити та внести на розгляд Верховної Ради України законопроект щодо гармонізації законодавства України із положеннями Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства. Зокрема, розробити положення щодо комплексної протидії дитячій проституції, дитячій порнографії, криміналізувати зваблення дітей через використання інформаційно-комунікаційних технологій, запровадження корекційних програм для осіб, що вчиняють злочини сексуального характеру щодо дітей, створення банку даних осіб, які вчинили злочини сексуального характеру щодо дітей, реабілітації дітей, постраждалих від сексуального насильства та експлуатації.
3. Проводити широкі інформаційні кампанії щодо прав дітей, підтримувати роботу Національної «гарячої лінії» з прав дітей.
4. Продовжувати практику створення «зелених кімнат» для проведення процесуальних дій з дітьми за принципом дотримання найкращого інтересу дитини.

¹⁸ Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1143 «Про передачу в 2011 році деяких бюджетних призначень Міністерству соціальної політики»

Захист прав дітей, які вчинили правопорушення. Основними цілями даного підрозділу є профілактика правопорушень з боку дітей, значне зменшення кількості злочинів, вчинених дітьми, приведення умов їх утримання у спеціальних установах для дітей у відповідність із міжнародними стандартами.

Під час аналізу щорічних планів заходів з виконання НПД стає очевидним, що реалізація запланованих заходів не може призвести до реалізації поставлених у НПД завдань. Перш за все через їх фрагментарність, невідповідність поставленим завданням та реальним потребам дітей. У щорічних державних звітах застосовується досить формальний підхід у викладенні інформації, а коли певне завдання не виконано по суті, досить часто вказується про виконання іншого, дотичного завдання. Відсутність індикаторів вимірювання досягнення поставлених цілей робить їх взагалі декларативними. Завдання НПД та заходи на їх виконання не узгоджені із іншими нормативно-правовими документами у сфері захисту дій, що опинились у конфлікті із законом. Крім того, за 4 роки на реалізацію цих завдань державою не заплановано виділення жодних коштів.

Поруч із цим реалізується діяльність як державними, так і недержавними організаціями у напрямку реалізації завдань НДП, однак це не знаходить відображення ані у щорічних Планах, ані у державних звітах.

Відбулися зміни і в нормативно-правовому забезпеченні прав дітей у конфлікті із законом. Зокрема, новий Кримінальний процесуальний кодекс містить окрему Главу 38 «Кримінальне провадження щодо неповнолітніх», а також спеціальні статті, які встановлюють додаткові гарантії забезпечення прав неповнолітніх, які опинились у конфлікті з законом¹⁹. Разом із положеннями Закону України «Про надання безоплатної правової допомоги» ст. 52 Кримінального процесуального кодексу передбачено обов'язкову участь захисника у кримінальному провадженні щодо осіб, які підозрюються або обвинувачуються у вчиненні кримінального правопорушення у віці до 18 років. Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини у 2012 р. було розпочато роботу національного превентивного механізму – системи регулярних відвідувань місць несвободи і надання рекомендацій для поліпшення умов тримання та поводження з особами, які там знаходяться. З 2010 р. триває реалізація Українсько-Канадського проекту «Реформування системи кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні», що активно сприяє органам державної влади у створенні кримінальної юстиції, дружньої до дитини. В Україні реалізуються й інші ініціативи щодо захисту дітей, які опинились у конфлікті із законом, зокрема громадськими організаціями. Процеси формування ювенальної юстиції, розпочавшись в 2009 р. із великими складнощами продовжувався в наступні роки, що було пов'язане як з анти-ювенальними рухами, так і нерозумінням важливості формування системи правосуддя для дітей.

Дослідження²⁰ вказують на існування ряду суттєвих проблем, що стосуються безпосередньо порушення прав дітей, які вчинили правопорушення. Це, зокрема, фізичне насильство

¹⁹ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-17/paran781#n781>

²⁰ Такі як «Оцінка досягнень реформування ювенальної юстиції в Україні», «Попередження катувань та жорстокого поводження з дітьми в контексті кримінальної юстиції щодо неповнолітніх: масштаби, наслідки, попе-

під час дізнання і тримання під вартою; умови тримання, які часто не відповідають потребам та правам дитини, зокрема у ізоляторах тимчасового тримання, слідчих ізоляторах, приймальниках-розподільниках для дітей та школах соціальної реабілітації; відсутність системної спеціальної підготовки кадрів у правоохоронних органах для роботи із дітьми, які вчинили правопорушення, що призводить до того, що вони набувають додаткової вразливості під час контактів із правоохоронними органами; призначення покарань тощо.

Рекомендації:

Завдання у напрямі захисту прав дітей, які вчинили правопорушення мають бути спрямовані не тільки на профілактику дитячої злочинності, вчинення повторних правопорушень та реабілітацію таких дітей, але також на реальне забезпечення дотримання прав дитини, які перебувають у конфлікті із законом

Щорічні плани заходів на реалізацію НДП мають бути узгоджені із Планом заходів щодо реалізації Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні. Також при плануванні заходів на наступний період мають бути враховані ініціативи громадських та міжнародних організацій у сфері забезпечення прав дітей, які опинились у конфлікті із законом

До виконавців завдань підрозділу 4.8 обов'язково мають бути залучені Державна пенітенціарна служба, Міністерство соціальної політики, Міністерство юстиції України

Розділ 5. Підвищення ролі територіальної громади у вирішенні питань захисту прав та розвитку дітей.

Метою розділу є активізація участі територіальної громади шляхом залучення представників громади до діяльності в інтересах дітей.

НПД передбачає запровадження механізму підтримки ініціатив членів територіальної громади в інтересах дітей шляхом розроблення та моніторингу впровадження місцевих програм та підготовки фахівців. Затверджені заходи НПД спрямовані на об'єднання зусиль суб'єктів соціальної роботи (органи виконавчої влади та місцевого самоврядування, громадські об'єднання та місцева громада міста) для виявлення сімей з дітьми, які мають ознаки складних життєвих обставин на ранніх стадіях. У державних звітах бракує інформації про роль і місце у цій діяльності територіальних громад, відповідно важко оцінити результат виконання завдань.

При плануванні діяльності щодо підвищення ролі територіальної громади доцільно звернути увагу на аналіз гострих місцевих проблем у сфері захисту та охорони прав дитини, оскільки діяльність територіальної громади має бути спрямована на їх вирішення. Як свідчить аналіз звернень та скарг, які надійшли до Уповноваженого Президента України з

редження, виявлення, допомога та відповідальність», «Права в закладах соціальної реабілітації в Україні: Спеціальна доповідь з питань реалізації національного превентивного механізму» «Моніторинг дотримання прав дитини у приймальниках-розподільниках для дітей».

прав дитини за серпень 2011- квітень 2012 рр., більшість проблем мали б вирішуватись за місцем проживання дитини.²¹

Рекомендація:

При плануванні діяльності щодо підвищення ролі територіальної громади доцільно звернути увагу на аналіз гострих місцевих проблем у сфері захисту та охорони прав дитини, спрямувати діяльність територіальної громади на їх вирішення. У виконавцях має також бути зазначена сама територіальна громада за згодою.

Розділ 6. Участь дітей у житті суспільства.

Основною метою даного розділу є забезпечення реалізації права дітей висловлювати свою думку, виховання навичок прийняття соціально мотивованих рішень. Відповідно до Конвенції ООН про права дитини участь є моральним та юридичним правом для всіх дітей, вона має бути добровільною та забезпечуватись державою.

Право дитини на участь у житті суспільства лише частково відображено у НПД. Така фрагментарність не дозволяє всебічно забезпечити реалізацію ст. 12 Конвенції ООН про права дитини в Україні. Участь дітей у житті суспільства фактично обмежується учнівським самоврядуванням, не приділено увагу ролі дитячих та молодіжних громадських організацій. До процесу прийняття рішень, формування державної політики діти не залучаються. Відсутнє розуміння з боку органів державної влади сутності, важливості та необхідності реальної участі дітей у житті суспільства.

НПД навіть не містить жодних положень, що спрямовані на підтримку та розвиток дитячих організацій. У складах Громадської консультативної ради з питань захисту прав дитини при Уповноваженому Президента²², Експертної ради з питань дотримання прав дитини при Представникові Уповноваженого з питань дотримання прав дитини, недискримінації та гендерної рівності, Громадської ради при Міністерстві соціальної політики України²³ немає ані жодної особи до 18 років, ані представника дитячої організації.

Рекомендації:

1. Створити експертну робочу групу з метою вивчення форм участі дітей у житті суспільства та формування стратегії забезпечення ст. 12 Конвенції ООН про права дитини.
2. Розробити положення про участь представників дитячих організацій, лідерів учнівського самоврядування у дорадчих структурах при органах державної влади,

²¹ <http://president.gov.ua/news/28581.html>

²² http://www.president.gov.ua/content/gkr_pd_sklad.html

²³ http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=145002&cat_id=98186

про дорадчі органи молодіжних і дитячих громадських організацій при місцевих органах виконавчої влади.

- Залучити представників дитячих громадських організацій до дорадчих структур органів державної влади, які причетні до формування та реалізації державної політики щодо захисту прав дитини.

Розділ 7. Міжнародне співробітництво.

У період, який підлягає моніторингу, відбулася значна кількість подій міжнародного плану, які мали вплив на процес формування та реалізації державної політики щодо захисту прав дітей в Україні. Це ратифікація та підписання міжнародних документів, звітування до різних моніторингових інститутів ООН та Ради Європи, головування в Комітеті Міністрів Ради Європи та ОБСЄ тощо. У 2012 р. ЮНІСЕФ розпочав нову програму співпраці з Урядом України.²⁴

В 2010 р. Верховна Рада України ратифікувала Конвенцію Ради Європи № 197 про заходи по боротьбі із торгівлею людьми. 28.02.2012 р. під час 19 сесії Ради ООН з прав людини було відкрито для підписання Факультативний протокол до Конвенції про права дитини, що стосується процедури повідомлень. Україна станом на початок 2014 р. не підписала цей Протокол, незважаючи на заклики громадських організацій²⁵.

20.06.2012 р. Верховною Радою України ратифіковано Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства²⁶. Однак законопроект щодо гармонізації українського законодавства із положеннями цієї Конвенції не було прийнято. Відсутність завдань у щорічних планах з підготовки до ратифікації зазначеної Конвенції немає чим пояснити.

Не увійшла до НПД така важлива діяльність як ратифікація Гаазької Конвенції із захисту дітей та міждержавного усиновлення.

Підписання Україною в 2011 р. Конвенції Ради Європи № 210 про боротьбу та попередження насильства щодо жінок та домашнього насильства²⁷ має серйозне значення і для політики дотримання прав дітей. Створена робоча група з підготовки до ратифікації Конвенції.

І за висновками національних експертів, і за висновками Комітету ООН з прав дитини, законодавство України про права дитини залишається невідповідним положенням міжнародних документів, перш за все, Конвенції ООН про права дитини та її Факультативних протоколів. Однак, ця діяльність і події непропорційно мало відображені в щорічних планах. А, наприклад, завдання щодо реалізації такої цілі Плану як сприяння міжнародному співробітництву програм обміну учнями з метою розвитку їх здібностей і талантів на жодний

²⁴ <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/activities.html>

²⁵ Звернення були надіслані від Центру «Ла Страда-Україна» 16.02.2012 р. вихідні № 89/12 та 90/12.

²⁶ <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4988-17>

²⁷ http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244679884&cat_id=244276429

з років не визначалися. Інформації, щодо заходів, які б сприяли досягненню поставленої цілі – у відкритому доступі нема.

Рекомендації

1. Ратифікувати всі існуючі міжнародні правові документи в сфері захисту прав дитини.
2. Привести національне законодавство у відповідність до міжнародних документів, ратифікованих Україною.

Загальні рекомендації

1. Виділяти достатнє фінансування із Державного та місцевих бюджетів на забезпечення реалізації усіх запланованих видів діяльності.
2. Щорічні плани заходів мають включати види діяльності на виконання усіх завдань на напрямів, визначених в Національному плані дій.
3. Зберігати логіку між основними структурними компонентами документа: напрямом, метою, завданням і видом діяльності. На цьому ж етапі визначитись з основними показниками вимірювання успішності впроваджуваної роботи для здійснення узгодженого моніторингу та оцінки діяльності.
4. Ратифікувати всі існуючі міжнародні правові документи в сфері захисту прав дитини.
5. Забезпечити органи державної влади та місцевого самоуправління достатньою кількістю кваліфікованих кадрів для роботи в сфері захисту прав дитини, налагодити механізми координації їх діяльності між різними структурами та на всіх рівнях.
6. Здійснювати щорічний незалежний моніторинг стану виконання Національного плану дій.
7. Забезпечити участь громадськості в процесі формування планів заходів, подальшого їх виконання, включаючи шляхом забезпечення соціального замовлення, а також незалежного моніторингу здійсненої роботи.
8. Підвищити рівень обізнаності населення щодо питань реалізації прав дитини на систематичній основі та забезпечити освіту в галузі прав людини в навчальній системі.